

Barbara Kołodziej

Wojciech Kilar : doktor honoris causa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach : wystawa tematyczna

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1 (36), 165-173

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BARBARA KOŁODZIEJ¹

WOJCIECH KILAR – DOKTOR *HONORIS CAUSA* UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO W KATOWICACH WYSTAWA TEMATYCZNA

Osiemnastego czerwca 2012 roku na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach odbyła się uroczystość nadania tytułu doktora *honoris causa* Wojciechowi Kilarowi, światowej sławy kompozytorowi, twórcy utworów orkiestrowych, kameralnych, wokально-instrumentalnych i fortepianowych, muzyki filmowej, współtwórcy polskiej szkoły kompozytorskiej, humaniście i mistrzowi młodych pokoleń². Uzupełnieniem tego ważnego wydarzenia³ była ekspozycja dokumentująca życie, działalność i twórczość Wojciecha Kilara. Uroczystość ta nieprzypadkowo zbiegła się z nadchodzącą rocznicą urodzin wybitnego muzyka.

Wojciech Kilar urodził się 17 lipca 1932 roku we Lwowie. „Ślązak ze Lwowa, ale Ślązak” – mówi o sobie jeden z największych polskich kompozytorów współczesnych. Swe życie związał ze Śląskiem, przede wszystkim z Katowicami. Po przymusowym wysiedleniu Polaków ze Lwowa w 1944 roku przez krótki czas mieszkał w Rzeszowie, gdzie nawiązał kontakt z doskonałym – jak sam

¹ Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

² M. Sztuka, *Mistrz budowania nastrojów*, „Gazeta Uniwersytecka” 10 (2012), s. 6-8.

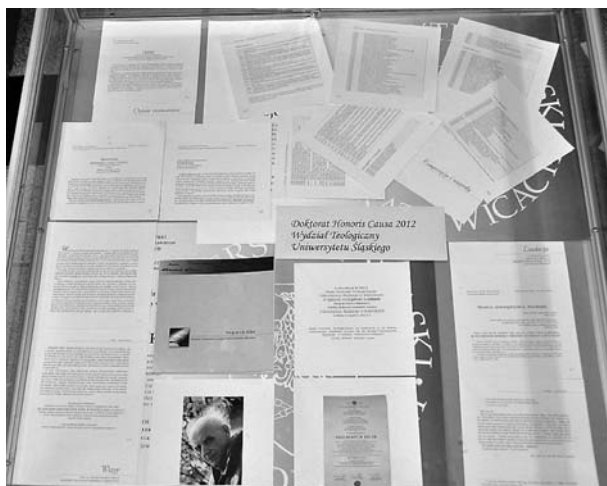
³ *Wojciech Kilar – doctor honoris causa Universitatis Silesiae*, pod red. A. Żądły, Katowice 2012.

powiedział – muzykiem i pianistą, a jednocześnie wspaniałym człowiekiem, prof. Kazimierzem Mirskim. Kolejne lata spędził w Krakowie, mieszkając u państwa Riegerów, gdzie w pełni chłonał atmosferę miasta. Będąc w Krakowie, uczył się gry na fortepianie u Marii Bilińskiej-Riegerowej oraz pobierał prywatne lekcje harmonii u Artura Malawskiego. W 1948 roku wyjechał do Katowic. Tam ukończył średnią szkołę muzyczną w klasie Władysławy Markiewiczówny oraz Państwową Wyższą Szkołę Muzyczną Bolesława Woytowicza (fortepian i kompozycja). Będąc na studiach, kompozytor poznał swoją przyszłą żonę Barbarę. W latach 1959-1960 jako stypendysta rządu francuskiego kształcił się w Paryżu u Nadii Boulanger. Wkrótce za swój utwór *Oda Bela Bartók in memoriam* otrzymał nagrodę im. Lili Boulanger w Bostonie. Kolejne dzieła kompozytora, takie jak *Riff 62*, *Générique*, *Diphthongos*, *Springfield Sonet* czy *Upstairs-Downstairs*, nadały mu pozycję czołowego przedstawiciela polskiej awangardy muzycznej. Wkrótce kompozytor uprościł swój język muzyczny, zaczął tworzyć dzieła inspirowane folklorem podhalańskim, które stały się przebojami sal koncertowych całego świata, niemal zawsze wywołując entuzjazm publiczności (*Krzesany*, *Kościelec*, *Siwa mgła*, *Orawa*). Zwrócił się także ku twórczości sakralnej. Wyrazem jego głębokiej religijności stały się takie dzieła, jak: *Bogurodzica*, *Angelus* i *Victoria*. Wojciech Kilar jest ponadto jednym z najwybitniejszych kompozytorów muzyki filmowej. Napisał muzykę do ponad 160 filmów. Współpracował z wieloma reżyserami, m.in. z Andrzejem Wajdą, Kazimierzem Kutzem, Krzysztofem Zanussim, Krzysztofem Kieślowskim, Romanem Polańskim. Kolejne lata przyniosły takie dzieła, jak *Sinfonia de motu* dedykowana fizykom polskim, *September Symphony*, *Symfonia adwentowa*, *Veni Creator*, *Magnificat*, *Hymn paschalny* i wiele innych⁴.

Ilustracją zaprezentowanego biogramu jest ekspozycja przedstawiona w holu budynku Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Wszystkim gościom przybyłym na uroczystość nadania tytułu doktora *honoris causa*, pracownikom UŚ

⁴ Opracowano na podstawie: <http://wojciechkilar.pl/biografia-1>, 30.07.2012.

oraz studentom pokazano wystawę tematyczną obrazującą sylwetkę i twórczość muzyczną mistrza Wojciecha Kilara. Wystawa miała charakter okolicznościowy i została podzielona na osiem bloków tematycznych z wykorzystaniem przeszklonych gablot wystawienniczych. Były to następujące tematy: *Doktorat „honoris causa” (2012) – Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego; Książki i opracowania; Lwowiak, który został katowiczanie; Życie i twórczość Wojciecha Kilara; Muzyka a Kościół; Media o Wojciechu Kilarze; Nuty i utwory; Muzyka Wojciecha Kilara*. Wystawa została opracowana przez pracowników Biblioteki Teologicznej dzięki życzliwości Biblioteki Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, która udostępniła znaczną część dokumentów.

Fot. 1

W gablocie pierwszej (fot. 1) zaprezentowano plakat informujący o dacie i miejscu uroczystości, przygotowaną na uroczystość nadania tytułu doktora *honoris causa* publikację pod tytułem *Wojciech Kilar – doctor honoris causa Universitatis Silesiae* (Katowice 2012), pod red. ks. Andrzeja Żądły, a także wyeksponowano Uchwałę nr 8/2012 Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z 6 marca 2012 roku w sprawie wystąpienia o nadanie

Fot. 2

Wojciechowi Kilarowi tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Znalazła tam swoje miejsce również laudacja ks. Jerzego Szymika, zatytułowana *Musica, (meta)physica, theologia*, oraz recenzje prof. dr hab. Marty Kierskiej-Witczak z Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, prof. dr hab. Leona Markiewicza z Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach i prof. dr hab. Józefa Świdra z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Książkom i opracowaniom dotyczącym życia i twórczości mistrza Kilara poświęcono gablotę kolejną (fot. 2), która zwiedzającym wystawę oferowała zapoznanie się z następującymi publikacjami: *Na Jasnej Górze odnalazłem wolną Polskę i siebie: z Wojciechem Kilarzem o jego zażyłości z Matką Jasnogórską, spotkaniu z Najwyższym Twórcą, o życiu, ojczyźnie i muzyce rozmawia o. Robert Łukaszuk* (Częstochowa 2003), *Cieszę się darem życia – rozmowy z Wojciechem Kilarzem* (Kraków 1997), *Lux ex Silesia* (Katowice 2003), L. Polony, *Kilar – żywioł i modlitwa* (Kraków 2005), *Śladami mędrców. 1*, pod red. Feliksa Lenorta (Poznań 2005), *Scherzo dla Wojciecha Kilara* (Kraków 2002).

Fot. 3

„Katowicom zawdzięczam całą swoją edukację, całe swoje życie, wszystko to, co najważniejsze”⁵ – tak wspominał Wojciech Kilar miasto, gdzie obecnie mieszka, pochodzi bowiem ze Lwowa. Następna gabłota (fot. 3) nosi więc tytuł *Lwowiak, który został katowiczanie* i zawiera notatki, artykuły, reportaże prasowe dotyczące związków muzyka ze Śląskiem oraz nagród i wyróżnień, którymi na śląskiej ziemi był obdarowywany. Między innymi w 2006 roku został honorowym obywatelem Katowic, a kilka lat wcześniej, bo w 1996 roku, otrzymał także nagrodę Arcybiskupa Metropolity Katowickiego Lux ex Silesia. Jak pisze Wiesław Baniś „to prawdziwie *Lux ex Silesia – lux* (światło) jego twórczości od dawna promieniuje na cały świat, natomiast bycie *ex Silesia* (ze Śląska) to coś więcej niż tylko deklarowana przez Dostojnego Doktoranta więź z naszym regionem. W przypadku Wojciecha Kilara mała ojczyzna jest na stałe wpisana w jego życie prywatne i artystyczne”⁶.

⁵ W. Baniś, *Wstęp*, w: *Wojciech Kilar – doctor honoris causa Universitatis Silesiae*, dz. cyt., s. 14.

⁶ *Tamże*, s. 15.

Fot. 4

Wspomnienia biograficzne, zdjęcia rodzinne i krótki biogram artysty zawiera gabłota czwarta (fot. 4), zatytułowana *Życie i twórczość Wojciecha Kilara*. Zdjęcia, udostępnione dzięki życzliwości pracowników Biblioteki Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, ukazują lata młodości artysty, jego osobę na tle życia rodzinnego i osobistego. Kolejne życia Wojciecha Kilara to swoista podróż muzyczna poprzez miasta, które dla wybitnego kompozytora stały się ważnymi przystankami, zanim ostatecznie osiadł w Katowicach. Tymi miastami-przystankami były kolejno: Lwów, Medyka, Rzeszów, Kraków i jako ostatnie Katowice.

Bardzo istotne miejsce w twórczości Wojciecha Kilara zajmuje tematyka religijna, wiara będąca inspiracją dla chociażby takich kompozycji, jak: *Angelus*, *Missa pro pace*, *Magnificat*, *Te Deum*, *Veni Creator*. W gablocie kolejnej (fot. 5) pokazano związki muzyka z Kościołem, fragmenty wyżej wymienionych utworów, zarejestrowane przez dziennikarzy kolejne jubileusze urodzinowe obchodzone w jakże ważnym dla każdego Polaka miejscu: na Jasnej Górze w Częstochowie.

Fot. 5

Fot. 6

Media o Wojciechu Kilarze – gabłota prezentująca ten temat (fot. 6) jest wypełniona po brzegi. Media zawsze dużo i chętnie pisały o wybitnym kompozytorze. Notatki, artykuły, reportaże pojawiały się zarówno w gazetach codziennych (dziennikach, tygodnikach, miesięcznikach itp.) o charakterze regionalnym lub ogólnopolskim, jak i w pismach fachowych (branżowych) dla środowiska muzycznego. Pisała o Wojciechu Kilarze „Gazeta Wyborcza”, „Dziennik Zachodni”, „Polityka”, „Poglądy”, „Życie Literackie”, „Śląsk” oraz czasopisma fachowe: „Kwarta”, „Ruch Muzyczny”, „Muzyka 21”. Zaprezentowane w gablocie wycinki prasowe stanowią swoisty kolaż wątków, tematów, obrazów dotyczących znanego muzyka.

Fot. 7

Dwie ostatnie gabloty (fot. 7 i 8) zostały poświęcone twórczości artystycznej Kilara. Gabłota pod tytułem *Nuty i utwory* prezentuje fragmenty zapisów nutowych różnych utworów koncertowych, np.: *Solenne*, *Krzesany* – poemat symfoniczny, *Bogurodzica* na chór mieszany i orkiestrę, *Kościelec* (1909) – poemat symfoniczny, *Angelus* na sopran, chór mieszany i orkiestrę symfoniczną i inne. Natomiast w gablocie ósmej wykorzystano wybór

dotychczas wydanych płyt Wojciecha Kilara z takimi utworami, jak chociażby: *Podróż zimowa*, *Missa pro pace*, *Magnificat*, *Victoria*, *Gloria*, oraz zamieszczono dyskografię i filmografię dorobku artystycznego muzyka. Interesująco zaprezentowały się także w tej gablocie strony tytułowe prac magisterskich K. Szlaski-Mazgaj *Poematy symfoniczne Wojciecha Kilara* oraz L. Szostak *Symfonia Wojciecha Kilara*.

Opisana wystawa, będąca wyrazem uhonorowania wybitnego artysty i uświetnienia uroczystości nadania tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Śląskiego, przybliżyła życie, osobę i twórczość Wojciecha Kilara. Wszyscy zainteresowani mogli zwiedzać ekspozycję

Fot. 8

zycję w holu Wydziału Teologicznego UŚ od czerwca do września 2012 roku. Ponadto dla upamiętnienia tego wydarzenia jego dokumentację fotograficzną zamieszczono na stronie internetowej Biblioteki Teologicznej UŚ⁷.

⁷ http://www.bt.us.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=935:wojciech-kilar-doktor-honoris-causa&catid=115:wystawy-i-konferencje, 30.07.2012.